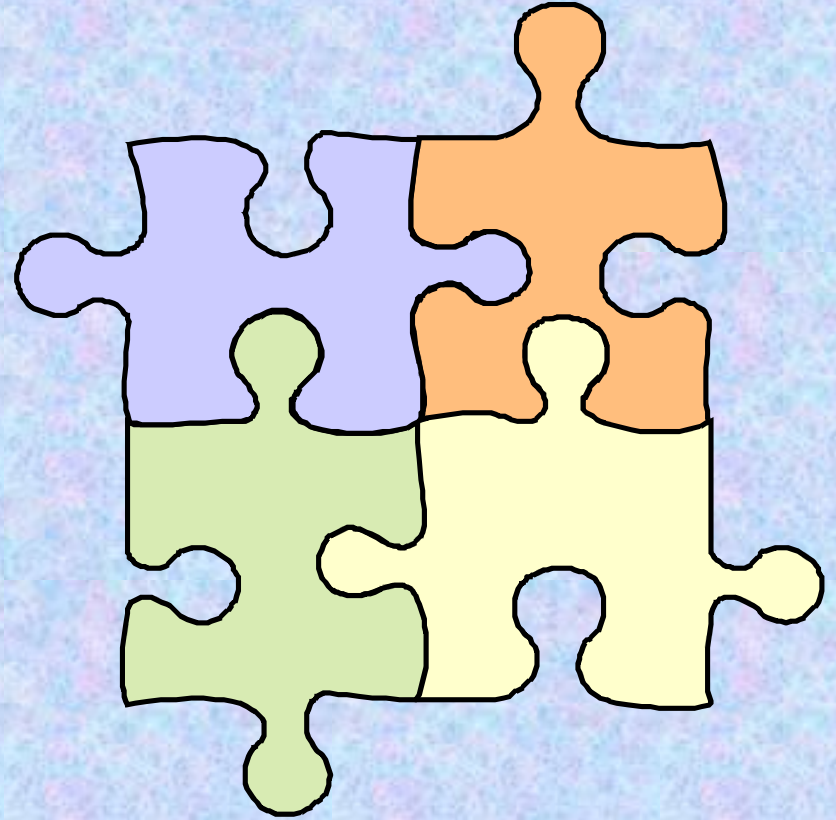

SINIFTA 5 ZOR KİŞİLİK VE ONLARLA BAŞEDEBİLME YOLLARI

- GEVEZELER
- YAPIŞKANLAR
- BOYKOTÇULAR
- TARTIŞMACILAR
- SOMURTKANLAR

GEVEZELER

- Öğretmen: Ayşe ve Leyla..! Dersi anlatmaya çalışıyorum!
 - Ayşe:Ama ben konuşmuyorum.
 - Öğretmen:Ayşe seni Leyla ile konuşurken gördüm.Ben ders anlatırken konuşma, dikkatini buraya ver.
 - Ayşe:Hocam yapmayın. Leyla bana sadece çalışma ile ilgili bir soru sordu.
 - Öğretmen:Beni dinle,kimin ne söylediği beni ilgilendirmez!
 - Ayşe:Ama Leyla...
 - Öğretmen:Bir kelime daha söylersen...Bıktım Usandım
- ***Her iki durumda da zarar verici bir yan vardır!

İZLENECEK STRATEJİLER

- Olumlu bir yönlendirmede bulunun ve ardından “TEŞEKKÜR” edin
- Ses tonunuzu ve beden dilinizi kullanın.
- Stratejik aralar vermeyi deneyin.
- Nasıl yönlendireceğinizi bilerek, dikkati asıl konunun üzerine çekin

ÖRNEK

Öğretmen ödevi açıklarken Ayşe ve Leyle aralarında konuşup diğerlerini rahatsız ediyorlar. Öğretmen konuşmayı keser. Kimi zaman bilinçli olarak yapılan bir duraklamanın tek başına öğrencilerin dikkatini çekmeye yettiğinin farkındadır-ama bu sefer işe yaramaz. Bu yüzden kızlara önlerine dönüp dinlemelerini ister. “Ayşe...,Leyla..,lütfen önünüze dönüp dinleyin,teşekkürler.Ayşe darılmış bir şekilde “ama biz sadece ödev hakkında konuşuyorduk.”der. Bu noktada öğretmen söylediği şeyin doğru olup olmadığı ile ilgilenmez.Konuyu başka bir yöne çevirir;

“Ders hakkında konuşuyor olabilirsiniz ama önünüze dönüp dinlemenizi istiyorum.Teşekkürler.Ayşe'nin kırgınlığı sürerken(ama sesini çıkarmadan) öğretmen dikkatini sınıfın geri kalanına verir ve kaldığı yerden devam eder.

YAPIŞKANLAR

Bu sınıflandırmaya giren öğrencilerden biri olan Ali,sınıfın diğer yanından seslenir;

-Öğretmenim,öğretmenim bakar mısınız?

-Bir dakika Ali,

-Ama öğretmenim bundan sonra ne yapacağımı bilmiyorum!

-Dinle,aynı anda hem orada,hem burada olamam değil mi?

-(Ağlamaklı bir tonla)Ama öğretmenim...

-Tamam,tamam!

Öğretmen,onun her çağırışında kendisine yardımcı olmaya gideceği gibi asılsız bir düşünceyi kuvvetlendirerek ona yardımcı olmaya gider.

İZLENECEK STRATEJİLER

Bilinçli olarak duymamazlıktan gelmeye başlayın.

El işaretleri ile basit yönlendirmeleri/anımsatmaları birleştirin.

- Öğrencilere seçenekler sunun.(Sıra arkadaşına sorması gibi)

ÖRNEK

Birinci sınıflardaki bir sanat etkinliği sırasında öğrencilerin arasında dolaşıp kilden yaptıkları şekiller hakkında konuşuyorum.Sıraların birinde bir öğrenciyle konuşurken diğer yandaki öğrenci “Öğretmenim şuna bakın,benim yaptığıma bakın!” diyerek elbisemi çekiştiriyordu.

Bakabilirim yada çekilmesini söyleyebilirim.Ama bunun yerine bilinçli olarak duymamazlıktan geliyorum.En sonunda pes ediyor,parmağını kaldırıp bekliyor.Böyle yapmamış olsaydı elimi kaldırıp “bekliyoruz” anlamına gelen bir işaret yapar ve dikkatimi daha önce konuşmakta olduğum öğrenciye tekrar verirdim.Her iki durumda da ilk öğrenciyle işimi bitirip diğerine döndüğümde hala sessizce beklediğini görürsem çalışmasını görmeye can atar bir şekilde yanına giderim.

BOYKOTÇULAR

Üçüncü sınıftakilerin tümü harita çizme projeleri üzerinde harıl harıl çalışıyorlardı.Ahmet dışında. O, morali bozuk bir şekilde havaya bakıyor.Öğretmeni onun bu çalışmayı yapabileceğini çok iyi biliyor.Öğretmeni deli eden asıl sorun da bu.

Öğretmen:”Ahmet niçin çalışmıyorsun?”

Ahmet:(İç çekerek) Bilmiyorum.

Öğretmen:Ödevle ilgili bir sorunun mu var?

Ahmet:Evet...coğrafya sıkıcı geliyor.

Öğretmen:Sıkıcı öyle mi?Bak işte bu çok kötü.Ne yazık ki orada oturup haritayı tamamlayınca kadar canının sıkılmasına katlanman gerekiyor...Bunu tamamlamanın ne kadar süreceği beni hiç mi hiç ilgilendirmiyor.

Bu süre boyunca Ahmet önüne kapanıyor ve tartışma sürüp gidiyor.

İZLENECEK STRATEJİLER

- Öğrencilere, sonuçları ile birlikte seçenekler sunun.
- Çalışmaya yeniden dönmesi için süre verin
- İlişkiyi yeniden kurun.

ÖRNEK

Baştaki örneğe yeniden dönelim.

Öğretmen:Ahmet.. Çalışmanı şimdi yapmazsan teneffüste yapmak zorunda kalacaksın.

Ahmet:Ama bu hiç adil değil(Kollarını bağlar oturur)

Öğretmen:Belki öyle ama bu senin seçimin.

Öğretmen yürür ve Ahmet'e yeniden dönebilmesi için zaman verir.Öğretmenin kendisine bakmadığından emin olduktan birkaç dakika sonra gönülsüzce de olsa Ahmet çalışmasına devam eder.(aslında öğretmeni onu izliyordur.)Teneffüs zili çaldıktan sonra öğretmen onunla yeniden konuşur.

-Doğru kararı verdiğiğine sevindim Ahmet.O oynamaya giderken öğretmen de ona aferin anlamında hafifçe dokunur.

TARTIŖMACILAR

Her okulda öğretmenlerine kafa tutan, karşılık veren ve hiçbir sözün altında kalmak istemeyen öğrenciler olur. Bu tür kişilerin niçin suçsuz oldukları, yapılanın niçin adil olmadığı, öğretmenlerin niçin onlara taktıkları konusunda on ayrı neden ve açıklama sıralayabilirler. Asıl şaşırtıcı olan öğretmen ve öğrenci arasında tartışmaların çoğunun son sınıf örneğinde olduğu gibi ufak tefek ve önemsiz konularla başlamasıdır.

• Öğretmen:Emre,niçin sıranda değilsin?

Emre:Sadece Ahmet'ten cetvel istiyordum

Öğretmen:Bana bak sakın yalan söylemeye kalkma.Cetvel istemiyordun seni gördüm.(Öğretmen Emre'nin yüzündeki seni kandırıyorum anlamına gelen sırıtmayı görünce daha da sinirlenir) Bu davranışından bıkıp,usandım.

Emre:Bu arada cetvel isteyip istemediğimi nereden biliyorsunuz?Ahmet'e sorun

Öğretmen:Çok akıllı olduğunı sanıyorsun değil mi?Bak sana ne diyeceğim... Bu noktada Emre sırasına kızgın bir şekilde otururken söylev başlar. Önceki atışmalardan canı sıkılan öğretmen Emre'nin yüzündeki tehditkar bir ifadeyle sıraya yaslanışını göze batan bir terbiyesizlik olarak yorumlar.Tartışmayı sürdürüp öğrenciye meydan okur.

---Sen ne yaptığınızı sanıyorsun, ha?

İZLENECEK STRATEJİLER

- Birincil davranışı ikincil davranıştan ayırt edin.
- Gereksiz tartışmalardan kaçının.
- Dersten sonra karşılıklı görüşmeler planlayın.

ÖRNEK

- Başka bir son sınıfta Mustafa'nın ödevine başlamadığını fark ettim.Yanına gidip sıradan bir tarzda sordum:”Mustafa henüz ödevine başlamamışsın sanırım.Bir sorun mu var? Davranışlarım cana yakındı.”Evet ,şey kalemim yok,nereden bulabilirim?yanıtına “sorun değil,benim kını alabilirsin.”diye karşılık verdim.(ne zaman son sınıf öğrencileriyle ders yapsam yanıma kalemler alırım.- sorunları önleyici bir idare tarzı)Kendi kendine bir şeyler mırıldanıp sesini azaltıp önüne bakarak” Evet şey,cetvelim yok”dedi.Öğretmen masasındaki malzeme kutusunu göstererek “Benimkilerden birisini ödünç alabilirsin.”yanıtını verdim.”Şey benim kağıdım da yok” derken sesi çok sinirli bir tona bürünmüştü. Zavallı çocuk!Oyununu bozuyordum. Alaycı olmaya çok müsaittim ama “Masamda kağıt da var” yanıtını verdim.”Daha sonra gelip nasıl gittiğine bakarım.” diye de ekledim.Bu sınıfta yardımsever açıklamadan sonra eminim içinden küfretmiştir.Ben uzaklaşırken ihtiyacı olan şeyleri almak için öğretmen masasına doğru gittiğini gördüm.Daha sonrasında ders sırasında homurtuları konusunda kendisini kontrol edebildiği için onu takdir ettim.Terbiyeli olmak zor iştir.

SOMURTKANLAR

Senem çok sevilen, parlak bir beşinci sınıf öğrencisi. Ödevlerini yapması konusunda bir sorunu olmasa da öğretmeni onun davranış sorunları olduğundan yakınıyor sınıfla yaptığım ilk dersimde Senem'in ders sırasında sürekli gezdiğini ve diğer öğrencilerle sohbet ettiğini fark ettim. Bilinçli olarak bir süre bunu görmezden geldim ama sonraları onu kendi sırasına dönmesi konusunda uyardım. Gözleri tavana bakarak kısık bir sesle "Sadece Elif'ten silgi alıyordum." dedi. Bu sırada "cık cık" sesleri ve başka yöne çevirdiği gözleriyle somurtkan karşılığı tamamlanır.(en sık görülen ikinci davranış)Hemen hemen onu her düzeltişimde, basit anımsatmalar bile olsa, bu durum tekrar ederdi. Sınıfta bu tür davranışların çoğunu yönlendirip gerginliğini azaltmaya çalıştım, ama en sonunda başka bir şeyler yapılması gerektiğine karar verdim.

İZLENECEK STRATEJİLER

- Gerekiyorsa okuldan sonra bir sohbet ayarlayın.
- Davetinizin zamanlamasını iyi yapın
- Olumlu mesajlar vermeye çalışın.
- Sorunlu davranışı yansıtmayı önerin.

ÖRNEK

- Teneffüs zilinden hemen önce Senem’i dersten sonra birkaç dakika kalmasını söyledim. İncinmiş bir tonda “niçin?” diye sordu. Bunu duymazdan gelip sınıfı dışarı çıkardım. Sınıfı dışarı çıkarırken Senem ellerini kavuşturup duvara yaslandı. Senem’e biraz önce derste bir sorun olup olmadığını sordum.
- Senem:(Gözleri yere bakarak bastırmaya çalıştığı bir somurtkanlıkla)”Hayır”
- Öğretmen: Dersten sonra kalmanı istediğim için belki de kızgınsın yada moralin bozuk öyle mi?

- Senem: "Evet, kötü ne yaptım?"
- Öğretmen: "sırana dönmeni istediğim zamanı hatırlıyor musun? Ne yaptığını ve ne söylediğini anımsıyor musun? Bu noktada Senem önemsiz bir bakış fırlattı.
- Öğretmen: "Ne dediğini sana göstermemi ister misin?"
- Senem: "Efendim."
- Öğretmen: "Dur sana göstereyim."
- Bu noktada onun sabahki duruşunu ,el ve kol hareketlerini ve ses tonunu başını sallayışıyla ve kaba bakışıyla yansıtmaya çalıştım. Kısa bir gösterimden sonra sonra gülümseyerek rolümü tamamladım. Senem gönülsüzce gülümseyerek savunmaya geçti.

- “Bunu her zaman yapmıyorum.” “Evet her zaman değil.” diyerek sürdürdüm” ama bu davranışları çok sık yapıyorsun. Ben sana bu şekilde davranmıyorum. Bu şekilde konuştuğunda ses tonundan ve söyleyiş şeklinden dolayı saygısızlık haline geliyor.
- Senem:”Şey,bunu yapmak istememiştim.”
- Öğretmen:”Olabilir,sen bunu kastetmemiş olabilirsin ama önemli olan senin ne söylediğin ve nasıl anlaşıldığı.” Bu durumda öğrencilerden bazıları gelişigüzel bir özür ifade ederler.”Gerçekten üzgün hissetmiyorsun değil mi?” türünde bir yanıt vermekten kaçının. Saygı konusunda okul kurallarını anımsatıp özrü kabul edin.

BENİ DİNLEDİĞİNİZ İÇİN
TEŞEKKÜR EDERİM.

CENGİZ KARAKUŞ
REHBER ÖĞRETMEN.